

7

Τὰ παρὰ τοῦ Δουκὸς αἰτηθέντα δύο πλοῖα καὶ ἄλλα νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς Κρήτην, τὸ δὲ μέγα κάτεργον τὸ εὐρισκόμενον αὐτόθι νὰ ἐπισκευασθῇ καὶ ἀποσταλῇ εἰς Βενετίαν μὲ φορτίον σίτου τῆς κοινότητος.

F^o 41 Duo ligna et alie res petite per ducham mittantur illuc et galea magna que est ibi aptetur et mittatur huc cum frumento comunis.

8

Ὁ Δουξ καὶ οἱ Σύμβουλοι δύνανται νὰ ἐπέμβωσιν, ὅπως συμφιλιώσωσι τοὺς ἐν Ρόδῳ ἐν διαστάσει εὐρισκομένους ἐμπόρους Βενετούς.

F^o 43 Super eo quod nostri comerclantur apud Rodum possint ducha et consiliarij concordiam facere.

9

Διαταγὴ δοθεῖσα ἐν Κρήτῃ καὶ εἰς τοὺς ῥέκτορας περὶ μεταβάσεως εἰς Κύπρον καὶ δήλωσις περὶ τῶν ἀπαγορευομένων ἀνταλλαγῶν.

F^o 52 Mandatum factum in Creta et nostris rectoribus de eundo in Cyprum et declaratio de cambijs prohibitis.

10

Πρεσβεία τιμαριούχων Κρήτης 1325.

Πρεσβευταὶ Νικόλαος Κορνάρος, Ἀνδρέας Δάνδολος καὶ Μιχαὴλ Γραδενίγος.

Περὶ ζητημάτων ἀφορώντων τοὺς τιμαριούχους.

F^o 68. Quod primum capitulum ambaxate ambaxatorum Crete legatur, et ambaxatores super illo
70. 71 possint dicere et postea exeant, et sic in alijs obseruetur. Capitula autem sunt capta ad cartas.

F^o 73 Medietas omnium officialium tam intus quam extra fiat per ducham et suum consilium.
in libro maioris consilij 29 ad cartas 96 circa* hoc.

F^o 74. Alia etiam plura capitula dictorum, ambaxatorum.

75 Super capitulo de forensibus captum fuit quod omnes illi qui adducent **speciarias uel hauere Leuantis** possint de tanto quantum adducent extrahere omnia alia soluendo medietatem comercij scilicet II pro centenario exceptis rebus insule etc.

Ἡ πρεσβεία αὕτη ἐδημοσιεύθη ὁλόκληρος ὑπὸ τοῦ Ἑρνέστου Gerland ἐν Archiv des Herzogs von Kandia, σελ. 46 καὶ ἐφεξῆς, ἀναφέρεται δὲ ὑπὸ τοῦ Φλαμινίου Κορνηλίου ἐν Creta Sacra τομ. II, σελ. 308-309. Προεκλήθη, ὡς ἀναφέρει ὁ Κορνήλιος, ἕνεκα τῆς ἀποφάσεως τοῦ δουκὸς Κρήτης Ἑρρίκου Μιχαήλ, ὅπως οἱ μισθοὶ τῶν στρατιωτῶν τῶν τιμαριούχων καταβάλλονται ὑπ' αὐτῶν εἰς τὸ δουκικὸν ταμεῖον, ἐκεῖθεν δὲ νὰ μισθοδοτοῦνται. Ἡ ἀπόφασις αὕτη τοῦ δουκὸς ἐκρίθη ὑπὸ τῶν τιμαριούχων ὡς παραβλάπτουσα τὰ συμφέροντα αὐτῶν καὶ ἀπεφάσισαν τὴν ἀποστολὴν πρεσβείας περιλαμβανούσης δέκα ὀκτὼ αἰτήματα. Ὁ Gerland παρέλαβε ταύτην ἐκ χειρογράφου τοῦ IZ' αἰῶνος, τὸ ὁποῖον, ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρεται, παρεχωρήθη εἰς αὐτόν, ὅτε εὐρίσκετο ἐν Βενετίᾳ, ὑπὸ τοῦ Urbani de Gheltof. Δυστυχῶς τὸ χειρόγραφον πλὴν τῶν πολλῶν αὐτοῦ

* Ὁρα Ἀποφάσεις Μείζονος Συμβουλίου σελ. 112, Z2.

ἐλλείψεων ἦτο ἐσφαλμένον εἰς πλεῖστα μέρη, τὰ ὅποια δὲν ἠδυνήθη ὁ Gerland νὰ διορθώσῃ, διότι δὲν ἀνέτρεξεν εἰς ἄλλας πηγὰς. Τὸ παρ' ἐμοῦ χρησιμοποιηθὲν ἀντίγραφον εἶναι τοῦ IZ' ἐπίσης αἰῶνος καὶ φυλάσσεται μεταξὺ τῶν χειρογράφων τοῦ Κρατικοῦ ἀρχείου τῆς Βενετίας.

1^{ον} Αἰτοῦνται, ὅπως ἀκυρωθῇ ἡ διάταξις, δι' ἧς ὑπεχρεοῦντο οἱ στρατιῶται τῶν τιμαριούχων καὶ αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν νὰ διανυκτερεύωσιν εἰς τοὺς οἴκους τῶν κυρίων των συμφώνως πρὸς τὰ παραχωρηθέντα προνόμια*, ἐπίσης αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν μὴ ἐμποδίζονται νὰ ταξειδεύωσι κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ θάλασσαν. Γίνεται ἀποδεκτὸν τὸ αἶτημα ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ διανυκτερεύωσιν ἐντὸς τῆς πόλεως Χάνδακος καὶ νὰ μὴ εἶναι προνομιούχοι ἢ μισθοδοτούμενοι ὑπὸ τῆς κοινότητος, οὔτε ἐνοικιασταὶ κτημάτων τῆς κοινότητος.

2^{ον} Αἰτοῦνται τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἐπιβληθείσης ποινῆς ὑπερπύρων ὁκτὼ ὑπὸ τοῦ καστελλάνου εἰς τινὰς δουλοπαροίκους τοῦ Ἀνδρέου Πανταλέοντος συμπλακέντας ἀναιμάκτως, ὥς διαφευγούσης τῆς δικαιοδοσίας τοῦ καστελλάνου.

Δὲν γίνεται ἀποδεκτὸν τὸ αἶτημα, καθότι ἡ ἐπιβολὴ τῶν ποινῶν εἰς οἷονδήποτε εἶναι δικαίωμα τῆς κυριαρχίας.

3^{ον} Αἰτοῦνται τὴν τιμωρίαν ἐκείνων, οἵτινες ἐπετέθησαν κατὰ τῶν κυρίων των διὰ τόξων καὶ τὸν μὲν ἐφόνευσαν τὸν δὲ ἐπλήγωσαν καὶ ἐφόνευσαν τὸν ἵππον του καὶ οἵτινες δὲν ἐδικάσθησαν, ἐνῶ κατὰ τὸ παρελθόν, ἐάν τις ἐπετίθετο κατὰ τοῦ κυρίου του, ἐλαμβάνοντο αὐστηρότατα μέτρα.

Ἀπαντᾶται καὶ πάλιν ὅτι δικαίωμα τῆς κυριαρχίας εἶναι ἡ τιμωρία τῶν κακοποιῶν καὶ τοῦτο καλῶς γνωρίζουσιν οἱ εἰς Κρήτην ἀποστελλόμενοι ρέκτορες.

4^{ον} Ὑπὸ τῶν προηγουμένων διοικήσεων μετὰ τὸν μέγαν σεισμόν (8 Αὐγούστου 1303)‡ διετάχθη, ὅπως οἱ δουλοπάροικοι καὶ οἱ σκλάβοι τῶν τιμαριούχων, φυλακίζόμενοι παρ' αὐτῶν, διατρέφονται ὑποχρεωτικῶς παρ' αὐτῶν. Ἐπειδὴ ὁμως μεταξὺ τῶν τιμαριούχων πλεῖστοι εἶναι πτωχοὶ μὴ δυνάμενοι νὰ διατρέψωσιν αὐτούς, δὲν φυλακίζουσι τοὺς δουλοπαροίκους των τούτους, διὸ καθίστανται αὐθαδέστατοι. Αἰτοῦνται, ὅπως ἐπανέλθῃ ἡ κατάστασις, ὥς πρὸ τοῦ μεγάλου σεισμοῦ, ὅποτε οἱ τε δουλοπάροικοι καὶ οἱ σκλάβοι διατρέφοντο δι' ἐλεημοσύνης. Ἀπαντᾶται ὅτι, οἱ φυλακίζόμενοι δουλοπάροικοι ὑπὸ τῶν κυρίων των διὰ χρῆν, διατρέφονται ὑπὸ τῶν φυλακίζόντων, πλὴν ἐὰν ἤθελεν ἀποδειχθῇ ὅτι οἱ δουλοπάροικοι οὗτοι εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν νὰ διατρέψωσιν ἑαυτούς. Ὅσους δὲ ἤθελον φυλακίσει ἐπανορθωτικῶς, ὀφείλουσι νὰ διατρέψωσιν.

5^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως ἀνακληθῇ ἡ προκήρυξις εἴτε διαταγὴ, δι' ἧς ὁ σῖτος ποσότητος μουντζουρίων ἑκατὸν ἢ ὀλιγωτέρων πωλεῖται ὑποχρεωτικῶς ἐν τῇ πλατείᾳ, χωρὶς νὰ δύναται νὰ πωληθῇ ἄλλαχού, ἂν μὴ μεταφερθῇ ἐν τῇ πλατείᾳ, διότι τοῦτο εἶναι λίαν ἐπιζήμιον εἰς τοὺς τιμαριούχους.

Ἀπαντᾶται ὅτι, ἐπειδὴ ἡ διάταξις εἶναι συμφέρουσα διὰ τὴν κυριαρχίαν, δὲν δύναται νὰ καταργηθῇ.

6^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως διαγραφῶσιν ἐκ τῶν ἐντολῶν τῶν ρεκτόρων τὰ ἄρθρα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀντίκεινται εἰς τὰ παραχωρηθέντα προνόμια.

Ἀπαντᾶται ὅτι, ἐὰν παρατηρηθῇ τοιοῦτον τι, οἱ τιμαριούχοι δέον νὰ ἀναφέρωσιν, ὅποτε ἡ κυριαρχία θέλει ἐνεργήσῃ συμφώνως πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀξιοπρεπές.

7^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως δύνανται νὰ συγχωνεύωνται τὰ ὑπὸ τῶν τιμαριούχων ἀγοραζόμενα τιμάρια (σερβενταρία) μετὰ τῶν ἰδικῶν των καὶ νὰ τελῶσι τὰς τιμαριωτικὰς ὑποχρεώσεις διὰ πεζῶν.

Ἀπαντᾶται. Ἐπαφίεται εἰς τὸν Δοῦκα καὶ τοὺς συμβούλους νὰ ἀποφασίζωσιν ἐν πλειοψηφίᾳ.

8^{ον} Αἰτοῦνται νὰ ἐπιστραφῶσιν οἱ λειμῶνες, οἱ ὅποιοι εἶχον δοθῇ εἰς αὐτοὺς δυνάμει τῆς παραχωρήσεως καὶ οἱ ὅποιοι ἀφηρέθησαν παρ' αὐτῶν.

* Ὅρα Tafel καὶ Thomas, Fontes Rerum Austriacarum Τομ. 13ος (II) σελ. 129. Τὰ προνόμια παρεχωρήθησαν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1211.

‡ Ὅρα Ἀποφάσεις Μείζονος Συμβουλίου Δ ΣΠ 8.

Ἀπαντᾶται, ὅτι παρηγγέλθη εἰς τοὺς ρέκτορας Κρήτης, ὅπως οἱ ἀφαιρεθέντες λειμῶνες ἀντικατασταθῶσι δι' ἐτέρων, οἱ ὅποιοι νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς ζημιωθέντας. Ἡ νέα αὕτη παραχώρησις θὰ ἰσχύῃ κατὰ βούλησιν τῆς κυριαρχίας, οἱ δὲ οὕτω ἀποζημιωθέντες δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ οἰκοδομήσωσιν ἐπὶ τῶν εἰς ἀντάλλαγμα λαμβανομένων λειμῶνων.

9^{ον} Αἰτοῦνται, ὅπως μὴ ἐμποδίζωνται οἱ τιμαριῶχοι ὑπὸ τοῦ δουκὸς τῆς Κρήτης νὰ συνέρχωνται ἐν συμβουλίῳ καὶ νὰ ἀναφέρωνται κατὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, συμφώνως πρὸς τὰ παλαιὰ ἔθιμα. Ἀπαντᾶται, ὅτι οἱ τιμαριῶχοι δύνανται νὰ συνέρχωνται ἐν συμβουλίῳ, ὅταν συμφέρῃ εἰς αὐτοὺς εἰς τὸ παλάτιον τῆς διοικήσεως, τὸ ὅποιον δὲν δύναται ὁ δούξ νὰ ἀρνηθῇ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ὁπότε ὀφείλει νὰ συγκαλέσῃ τὴν συνέλευσιν διὰ κωδωνοκρουσίας. Κατὰ τὴν συνέλευσιν δύνανται νὰ παρίστανται, ἐὰν εὐαρεστοῦνται, ὁ Δούξ καὶ οἱ Σύμβουλοι, εἰς αὐτοὺς ὁμως ἐναπόκειται νὰ ἀποδεχθῶσι ἢ μὴ τὰ ὑπὸ τῶν τιμαριούχων ἀποφασιζόμενα, χωρὶς ὁμως νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα νὰ καταστρέφωσιν ἢ νὰ ἀκυρώνωσι τὰ πρακτικά, τὰ ὅποια θὰ δίδωνται εἰς τὸν μέλλοντα νὰ μεταβῇ εἰς Βενετιανὴν πρεσβευτήν. Οὐδὲ δύνανται νὰ ἐμποδίζωσι τὴν μετάβασιν τοῦ πρεσβευτοῦ εἰς Βενετιαν, ὁπότε ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὑπόκεινται εἰς ποινάς.

10^{ον} Αἰτοῦνται, ὅπως πάντες οἱ ὀφφικιοῦχοι καὶ καστελλᾶνοι οἱ παυθέντες ὑπὸ τῆς κοινότητος Κρήτης καὶ ξένοι ἐκλέγωνται ὑπὸ τοῦ Δουκὸς καὶ τοῦ συμβουλίου του διὰ καλῶν καὶ κυροῦνται κατόπιν ὑπὸ τοῦ Μείζονος Συμβουλίου Χάνδακος, ὑπὸ τὸν ὅρον οἱ οὕτω ἐκλεγόμενοι καὶ ἐπικυρούμενοι νὰ ἔχωσι λάβει τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Μείζονος Συμβουλίου. Ἐκ τούτων οἱ ἡμίσεις θὰ εἶναι γηγενεῖς, οἱ δὲ ὑπόλοιποι κατ' ἀρέσκειαν τῆς κυριαρχίας, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι οἱ λαμβάνοντες ὀφφίκιον ὀφείλουσι μετὰ παρέλευσιν τῆς θητείας των νὰ παραμένωσιν ἰσόχρονον διάστημα ἐκτὸς ὑπηρεσίας. Καὶ οἱ μὲν γηγενεῖς θὰ παραμένωσιν ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐπὶ ἑξάμηνον, οἱ δὲ ξένοι ἐπὶ ἐν ἔτος μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν δικηγόρων τῆς κοινότητος καὶ τῶν καπετάνων.

Ἀπαντᾶται ὅτι τὸ ἥμισυ τῶν ὀφφικιούχων ξένων καὶ γηγενῶν, ὡς συνήθως, θὰ ἐκλέγωνται ὑπὸ τοῦ Δουκὸς καὶ τῶν Συμβούλων ἐκ τιμαριούχων Κρητῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Βενετῶν, οἵτινες μεταβαίνουν εἰς Κρήτην καὶ ἀποκαθίστανται μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των. Τὸ τοιοῦτον θέλει διατηρηθῇ κατ' ἀρέσκειαν τῆς κυριαρχίας.

11^{ον} Αἰτοῦνται, ὅπως ἀνατεθῇ εἰς τοὺς δικαστὰς (iudices proprii) ὁ διακανονισμὸς τῶν ποσοστῶν, τὰ ὅποια ὀφείλουσι νὰ πληρώνωσιν οἱ πτωχοὶ ξένοι εἰς τοὺς δικαστὰς τῶν ἀναφορῶν.

Ἀπαντᾶται, ὅτι τοῦ λοιποῦ εἰς τὰ ἀναφυόμενα ζητήματα ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν ἀναφορῶν θὰ εἰσπράττεται μόνον γρόσιον ἓν.

12^{ον} Αἰτοῦνται, ὅπως τὸ ἄρθρον τὸ τεθὲν ἀπὸ δεκατετραετίας εἰς τὰς ἐντολάς, δι' οὗ ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς τιμαριούχους νὰ καταβάλλωσιν εἰς τοὺς ταμίας τὴν συνεισφορὰν των διὰ τὸν μισθὸν τῶν στρατιωτῶν τῶν φρουρίων καταργηθῇ.

Ἀπαντᾶται ὅτι ὁ Δούξ καὶ οἱ Σύμβουλοι τοῦ λοιποῦ θέλουσι καθορίζειν κατὰ τὸ δίκαιον τὸν μισθὸν τῶν στρατιωτῶν, ὅστις καταβαλλόμενος ὑπὸ τῶν τιμαριούχων εἰς τοὺς ταμίας θὰ δίδεται ὑπ' αὐτῶν εἰς τοὺς στρατιώτας.

13^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως ὁ Δούξ, οἱ Σύμβουλοι καὶ τὸ Συμβούλιον τῶν παρακλήτων Χάνδακος περιορίσωσι τοὺς φόρους, τοὺς ὁποίους πληρώνουσιν οἱ πτωχοί, διότι γενομένης ἐκτιμήσεως ἐκρίθησαν ὑπερβολικοί.

Ἀπαντᾶται, ὅτι εἰς αὐτοὺς ἐναπόκειται ἡ ἐκτίμησις καὶ ἡ πληρωμὴ τῶν φόρων ὑπὸ τῶν πτωχῶν, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι διὰ τούτου θέλουσι μειωθῇ τὰ ἔσοδα τῆς Κρήτης.

14^{ον} Αἰτοῦνται, ὅπως ἐπιστραφῶσιν οἱ ξένοι δουλοπάροικοι, οἱ δοθέντες εἰς αὐτοὺς ἀντὶ ἀγράφων καὶ οἵτινες κατεγράφησαν εἰς τὴν κοινότητα, ὡς ἀπεφασίσθη, καὶ πρὸς τοῦτο διετάχθησαν ὁ δούξ

καὶ οἱ σύμβουλοι Κρήτης, νὰ καταγραφῶσιν, ἀφοῦ λάβωσιν ὑπ' ὄψει τὰ δίκαια τῆς κοινότητος, τῶν τιμαριούχων καὶ τῶν ιδίων ἀγράφων.

Ἀπαντᾶται, ὅτι ὁ Δοῦξ καὶ οἱ Σύμβουλοι ὀφείλουσιν ἐπιμελῶς νὰ ἐξετάσωσι τὰ δίκαια τῆς κοινότητος καὶ τῶν τιμαριούχων ἐπὶ τῶν ἀγράφων τούτων καὶ νὰ ὑποβάλωσι τὸ πόρισμα.

15^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως ὁ παρὰ τῶν τιμαριούχων πωλούμενος σῖτος εἰς τὴν κοινότητα Βενετίας ἐξάγεται τῆς νήσου.

Ἀπαντᾶται ὅτι ἡ κατάστασις θὰ παραμένῃ ἡ αὐτὴ ὡς πρότερον.

16^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς τιμαριούχους Σητείας νὰ ἐξάγωσι τὸν σῖτον αὐτῶν εἰς Χάνδακα ἢ ἀλλαχοῦ καὶ νὰ μὴ ἐμποδίζονται ὑπὸ τῶν ρεκτόρων Σητείας, τεθῇ δὲ εἰς τὰς ἐντολάς των, ὡς ἦτο τὸ ἔθιμον καὶ ὡς οἱ ἄλλοι τιμαριούχοι τῆς Κρήτης δικαιοῦνται. Ἐὰν δὲ παρίστατο ἀνάγκη νὰ παρακρατηθῇ ποσότης τις πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀποθηκῶν τοῦ φρουρίου, νὰ ἀφαιρῇται ἐξ ἐκείνου, ὅστις προορίζεται διὰ τὸν Χάνδακα.

Ἀπαντᾶται ὅτι τοῦτο ἐναπόκειται εἰς τὴν κρίσιν τῶν ρεκτόρων.

17^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως παραχωρηθῇ οἰκόπεδον ἐν τῇ πλατείᾳ πρὸς ἀνέγερσιν τῆς στοᾶς, καθότι ἡ ὑπάρχουσα ἤδη ἐν Χάνδακι εἶναι λίαν ἐκτεθειμένη εἰς τὴν βίαν τῶν ἀνέμων καὶ προκαλεῖ πολλὰς ἀσθενείας εἰς τοὺς παραμένοντας κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐπίσης κατὰ τὸ θέρος εἶναι ἀκατάλληλος, ὑπόσχονται δὲ νὰ ἀποζημιώσωσι τοὺς ιδιοκτῆτας τοῦ οἰκοπέδου.

Ἀπαντᾶται ὅτι γίνεται δεκτόν.

18^{ον} Αἰτοῦνται, ὅπως ὁ φόρος τοῦ ἐμπορίου περιορισθῇ κατὰ τὸ ἥμισυ, διότι ὁ ἐπιβαλλόμενος εἰς τοὺς ξένους ἐμπόρους εἶναι ὑπερβολικός, ἔνεκα δὲ τούτου ἀποφεύγουσι νὰ ἔρχωνται εἰς Κρήτην.

Ἀπαντᾶται ὅτι ὅλοι οἱ ξένοι, οἵτινες κομίζουσιν ἀποικιακὰ ἢ προϊόντα τῆς Ἀνατολῆς, δύνανται νὰ πληρῶνωσι τὸ ἥμισυ τοῦ φόρου τοῦ ἐμπορίου, ἐὰν ἐξάγωσι ἴσον ποσὸν πρὸς τὰ εἰσαγόμενα, ἤτοι τὸ 2% ἐξαίρουμένων τῶν προϊόντων τῆς νήσου, διὰ τὰ ὅποια ὁ φόρος παραμένει ὡς πρότερον.

Copia del libro feudati nouelli esistente nella massaria della Cancelleria Ducal di Candia F^o 40.

Ambassaria delli Colendissimi Messeri Nicolò Corner, Andrea Dandolo et Michiel Gradenigo fù l'anno 1325.

Ioannes Superantio Dei Gratia Venetiarum, *Dalmatiae, atque Croatiae Dux,* 1
dominus quarte partis et dimidie totius Imperij Romanie. Nobili et Sapienti Viro
Philippo Beligno de suo mandato Duche Crete, et nobilibus uiris de suo mandato
Consiliariis fidelibus suis salutem et dilectionis affectum. Accedentes nouiter ad
nostram presentiam uiri nobiles Nicolaus Cornario, Andreas Dandulo et Mi- 5
chael Gradonico Ambaxatores Uniuersitatis militum Candide, nostrorum fide-
lium dilectorum nobis pro parte ipsorum ambaxatam, plura et diuersa Capitula con-
continentem facere curauerunt quos et litteras dicte Uniuersitatis benique suscepimus
et quecumque oretenus et in scriptis explicare uoluerunt intelleximus diligenter 10
et quoniam cordi precipue nobis insidet ea semper exequirere et atentius cogitare
que honorem nostrum, et statum prosperum dicte insule ac nostrorum fidelium
ualeant promouere deliberationem, et consilio habiti diligente tam per informatio-
nem litterarum nostrarum quam aliter ad nostris sapientibus prout rerum qualitas

exigebat tandem cum nostris consilijs Minori Rogatorum, XL et X *super singulis*
 15 *capitulis et supplicationibus eorum definitionem et deliberationem* nostram finalem
adduximus atque firmauimus quam bono statui insule et ipsorum nostrorum fide-
lium cognossimus expendere prout in scriptura presentibus interclusa particulariter
 continetur, mandantes uobis *per nos et dicta nostra consilia contenta prouisa, decisa*
et firmata per nos in premissis debeatis inuiolabiliter obseruare et per alios, qui-
 20 bus spectat facere obseruari, illa distincte ad futuram notitiam facientes in uestris
 registris *ut continetur* annotari.

Datum in Nostro Ducali Palatio die II Aprilis VIII Indictione MCCCXXV.

Capitula Domino Duci porrecta per Ambaxatores Uniuersitatis Militum
 Candide et definitiones et prouisiones facte super ipsis per consilium Roga-
 25 torum et XL.

Primo. Exposuerunt quatenus per Dominum Ducam et suum consilium occa-
 sione cuiusdam capituli sue commissionis sint ad presens astricti socij et familie
 militum *suorum fidelium, uidelicet* quod debeant dormire in domibus suorum
 dominorum; quare supplicauerunt quod illud tale capitulum *quantum in hoc*
 30 *dignaremur* facere reuocari ac de hoc non sint astricti per formam concessionis
 ipsorum et *quod* temporibus retroactis hoc eis non fuerit factum; et *quod essent*
etiam penis uarnitionem et etiam quod dicte *sue* familie non sint astrictae eundi
 per mare, et *quod* extra insulam que sunt ad stipendium et expensas suas.

Super quo capitulo captum et definitum fuit quod dicti eorum socij et familie
 35 possint dormire *seu habitare* etiam extra domos suorum dominorum *ubi uoluerint*
dummodo tamen habitent inter muros ciuitatis Candide, hac conditione, quod ipsi
 socij et familie sue extra domos *suorum* dominorum habitantes non sint man-
 tiarii* nec priuilegiati, qui teneantur de seruitijs dominationis nec habbeant pos-
 sessiones comunis ad afflictum; intelligendo, quod huiusmodi socij et familie non
 40 grauentur per dominationem *uel* ire tam per mare quam per terram *et* hoc tamen
 duret ad beneplacitum Dominationis.

Secundo quod cum per aliquem castellanum facta fuit condemnatio de yper-
 peris octo propter quandam brigam perpetrata per quosdam uillanos uiri nobi-
 lis Andree Pantaleo inter se ipsos, de qua sanguis non extitit, que punitiones non
 45 sunt de jure castellanorum, *et si aliquis castellanus ignoranter tales punitiones*
unquam fecisse seu facere Dominatio sibi precipiebat quod se non impedisset quem
hoc expectabat de jure ipsorum, militum; quare supplicauerunt, quod *dignaremur*
mandare quod dimitterentur suum pristinum statum et dicta condemnatio reuocaretur.

Captum et definitum fuit quod talis petitio *dictorum militum* sit incongrua

* Ducange=mansuarij.

penitus, et inhonesta, cum à dominatione spectauerit *plene* et spectet quoslibet 50
excedentes et transgressores, cuiuscumque conditionis existant, *corrigere*, punire
et condemnare, sicut sibi uidebitur, persone et offense qualitate considerata.

Tertio cum *in* temporibus retroactis fuerit semper secutum quod si aliquis
uillanorum se uertebat contra aliquem Dominum suum, dominatio faciebat con-
tra ipsum graues et magnos processus *cum perueniendi uel possendi peruenire* 55
in ipsum et facienda justitia quod quidem erat alijs magnum exemplum pro ab-
soluendo audaciam quam habent aduersus dominos; et cum a hoc tempore citra
quidam feudatus percussus fuerit a sagitarijs necnon eius equus occisus fuerit,
et aliquis alter percursus similiter et mortuus fuerit, et cum super hoc non sint
facti processus illi, qui solebant fieri de huius, modi excessibus: supplicant, quod 60
dignaremur mandare quod dicti processus fiant *uel fieri debeant a modo in antea*
si non sunt facti ad hoc ut alijs transeat in exemplum pariter et doctrinam.

Captum *et definitum fuit* quod honori sit dominationi punire malefactores;
ad hoc semper intenderunt temporibus retroactis nostri rectores missi de Du-
cali mandato in insulam Crete nostram, intendunt et intendunt Domino faciente, 65
sicut eis pro honore Dominij et conseruatione justitie uidebitur conuenire.

Super quarto quod, cum a terremotu magno citra per dominationes prete-
ritas ordinatum fuerit quod uillani et sclauī *ipsorum* feudatorum quandocumque
carceribus includebantur ab ipsis feudatis deberent pasci in carceribus et pro-
pterea quod plures pauperes feudati, qui nequeunt pascere ipsos, non *possunt* 70
nec faciunt ipsos carcerari, propter quod ipsi aduersus *ipsos* dominos conscendunt
in audaciam magnam, *ita quod ipsi dispicuerint et uilipendiunt eos*, supplicant,
contra dignationem mandare, quod ipsi reducantur ad statum pristinum quo erant
ante magnum terremotum, cum ipsi tam uillani quam sclauī pascerentur *de ele-*
mosinis et uniuersorum communitas aliorum deterit. 75

Captum *et definitum fuit* quod *ipsi* feudati, quicumque suos uillanos poni
facient in carceribus pro debitis *in* quibus tenentur eis pascere in carceribus *pre-*
dictis teneantur, saluo quod ostenderent dominationi, quod ipsi uillani haberent
unde sustinere et pascere se possent. Alios autem uillanos et sclauos *eorum*, quos
pro corrigendo, uel aliter facerent carcerari *in carceribus* pascere teneantur. 80

Super quinto quod, cum sit bannum siue ordo, quod bladum aliquod de men-
suris c et inde inferius non possit uendi alio, quam in platea, et quod etiam post-
quam portatum et conductum fuerit in platea, non possit accipi nemine prius ibi
uendatur; quod redundat ipsis militibus in magnum sinistrum nec propterea sit
maior ubertas in terra; supplicant quod *mandari digneremur* quod huius modi 85
bannum sine ordo *ualeat siue* debeat reuocari.

Captum *et definitum fuit*, quod cum huius modi bannum sit utile et fructuosum pro dominatione, et ciuitate Candide, in qua propterea sit utilitas et abundantia, dictum bannum siue ordo, sicut continet debeat obseruari.

90 Super sexto quod si aliquod capitulum insertum in commissionibus dominationum inueniretur esse contra formam concessionis, supplicant quod dignaremur illud tale capitulum reuocare *quantum in hoc*.

Captum *et definitum fuit quod ad Ducalis dominatio si aliquod unquam tempore occurentur circa premissa aliquod dubbium uel oritur illud descueant*
95 (?) (ἐλλείπει) *ut est uestrum non est postulatio dictorum feudatorum non sit acceptanda sed si presentialiter ipsi feudati dubitant in aliquo in hac causam illud exprimant et super inde faciemus sicut iustum fuit atque decens.*

Super septimo quod *quidem aliquis ipsorum feudatorum emit sergentariam unam uel plures, dominatio non concedit ipsis eam uel eas coniungere uel unire*
100 *cum alijs suis feudis, quod quidem ipsis redundat in grauamine non modicum et sinistrum; quare supplicant quod dignaremur concedere, quod coniungere uel unire cum alijs suis feudis et ipsis taliter coniunctis uel unitis seruire et facere uarnitionis seruitium ipsam reuertendo seruire pedestre nec intelexendo etiam de coniunctis.*

105 Captum *et definitum fuit*, quod *comittatur Duche et consiliarijs Crete quod ipso facto prouideatur et faciant sicut eis uel maiori parti eorum uidebitur pro honore Dominij et bono statu insulae et quicquid inde fecerint, sit firmum duraturum tamen ad beneplacitum nostre dominationis de hinc.*

Super octauo. Secundum formam concessionis *sue datum seu concessum*
110 *fuit ipsis habere parua uel multa prata consignationem quod ipsis fieri debebat per Ducam quod tunc temporis in regimine inuenerentur quod quid designatio per Dominum Ducam eis facta fuit de dictis pratis tunc temporis et secundum illam designationem ipsi tenerunt et possiderunt huius modi prata et nunc ad presens possident; sed quia de huius modi pratis accepta seu ablata est quedam quantitas ad quidem et contra formam concessionis predictae, et nihilominus eminet periculum huius terrae. Supplicant contra mandari dignaremur quod reducantur et ponantur in pena tenentur et corporalem possessionem dictorum pratorum secundum quod ipsi possidebant temporibus retroactis et ex nunc cesseatur ne ex ipsis quicquid accipiatulterius.*

120 Captum *et definitum fuit*, quod *comittatur rectoribus Crete et ordinetur quod loco illorum patronum que sibi conqueruntur feudati temporibus elapsis per dominationem fuisse acceptam; ipsi nostri rectores prouideant et consignent eisdem feudatis in alijs locis, ubi sibi dictis rectoribus utilius et comodius apparebit, tan-*

tum, quantum sibi est acceptum. Que tamen assignatio daret ad beneplacitum
Dominij non possint ipsi feudati edificare uel edificari facere in pratis 125
huiusmodi aliquod, *sed* debeant ipsa prata uacua remanere.

Super nono per quod mandatum siue preceptum *factum* eis per Ducam *et*
eius consiliarijs quod ipsi non possent *super* ponere partes pro suis agendis *et*
factoris numquam fuit *factum* immo *semper* existit *secutum* ex *cosuetudine* antiqua,
supplicant *continentie* mandare dignaremur, quod ipsi *seruentur*, *et* seruare ualeant 130
prout fluerunt temporibus retroactis et prout *semper* fecerunt antecessores sui
assendi ad inuicem et ponendi partes inter eos per suis agendis et factoris cum ipsi
non possint uti iuribus suis coram nostra dominatione, nec coram Duca Crete, si
consilium inter eos non fietur et inter eos non ponantur.

Captum, quod feudati *predicti* non possint ad inuicem conuenire seu aliquam 135
facere adunationem siue congregationem *per modum faciendi consilium uel ordi-*
nandi quandocumque pro eorum negotijs uolent insimul conuertere *et*
adunare conueniant *et consulunt* in palatio Duche requirentes tamen
ante omnia Ducham et suos Consiliarios de hoc; cui Ducha et consiliarij tenean-
tur, quandocumque fuerint requisiti infra tertium diem ad plus a die facte requi- 140
sitionis facere pulsari consilium et preconizari exprimendo, quod illud tale est
consilium feudatorum, ut audita campana et uoce preconis quilibet feudatorum in
dicto palatio una cum alijs ualeat interesse; et si placuerit Duche et suis consi-
liarijs *dictorum* feudatorum consilio adesse, intererunt secundum beneplacitum
ipsorum, remanente nichilominus libertate Duche et consiliarijs *quam presentialiter* 145
hunc acceptandi, et non acceptandi prouisiones et partes captas *et ordinatas* per
dictorum feudatorum consilium quod sibi exhiberentur, *et prouigerentur uel notifica-*
rentur per feudatos predictos, excepto quod Duca et consiliarij non possint annu-
lare seu lacerare prouisiones factas *per dictorum feudatorum consilia* de mittendo
ambaxatorem Venetias *per eorum factis* nec prohibere ipsis feudatis quod non 150
possint mittere Venetias ambaxatores *prefectos pro suis factis ut dictum quociens*
uoluerint. Et quod quilibet camerarius *dictorum* feudatorum qui fecerit adunari
uel conuocari consilium contra ordinem captum super hoc capitulo, cadat de yper-
peris L, quoties contrafecerit, et quilibet *de dictis feudatis* qui audeat alicui tali
adunationi seu congregationi *facte per modum faciendi consilium* cadat in penam 155
yperperorum XXV quoties contrafecerit; et ultra penas prescriptas dicti camerarij
et predicti de consilio feudatorum, qui contrafecerunt *ut dictum est*, incurrant illis
plus penam que uidebitur Duche et consiliariis uel maiori parti *considerato facto*.

Super decimo supplicantibus, quod dignaremur *et nobis placent*, quod omnes
officiales et castellani soluti per comune tam intrinseci quam extrinseci debeant 160

165 eligi per Ducam et ejus consilium cum bussulis, et postea in maiori consilio ciuitatis Candide approbari, intelligendo quod ipsi, qui electi et approbati fuerint, si habuerint maiorem partem maioris consilij, sint firmi et quod ipsorum medietas debeat eligi ex ipsis uel ex alijs qui sunt nati in hac terra, et altera medietas
170 ex illis, qui placebunt Dominio *suo*, intelligendo etiam quod illi qui affirmati fuerunt in aliquo officio debeant stare et esse tanto tempore extra officium, quantum steterint et fuerint intra, ita tamen, quod officiales ciuitatis non possint stare per plus quam per menses sex et illi de foris per plus quam per annum unum non intelligendo de capitaneis et *aduocatores** *in esse et mora tanto exteriora quanto interiora*.

Captum quod *comittetur et ordinetur, quod* medietas ommium officialium tam intus quam extra insule Crete eligantur et constituentur per Dominum Ducam, et suum consilium *sicut sit* modo ex feudatis et oriundis Candide includendo, et intelligendo tamen in huiusmodi medietate nostros Venetos qui ad ipsam insu-
175 lam irent et habitarent cum eorum uxore uel familia, *et* hoc tantum duret ad beneplacitum nostrae dominationis.

Super undecimo super facto caratorum, que soluuntur iudicibus petitionum per homines pauperes de foris *quod cum* solutio *que fit ipsis iudicibus de dictis caratis esse et* redundat pauperibus hominibus de foris predictis in difficultatem
180 non modicam supplicant, quod solutio huiusmodi reducatur ad solutionem iudicium proprii.

Captum, quod *propter aleuiationem expensarum nostrorum fidelium ordinetur quod* de cetero in questionibus emergentibus dictam curiam petitionum non soluatur *pro Proprio seu Proprio* nisi unus grossus et hoc ad beneplacitum huius
185 dominij debeat obseruari.

Super duodecimo capitulo, cum castra edificata in insula Crete de principio usque ad finem fuissent edificata cum hac conditione, quod pars seruientum dictorum castrorum deberet poni per commune et alia pars per milites feudatos *fideles nostros* et semper extitit consuetum ab initio usque nunc, quod pars illa
190 que poni debet per dictos milites imponatur per ipsos ad beneplacitum Dominij usque in presens, et nunc dominus Henricus Michael olim Ducha Crete noluit ipsos seruientes, quos *ipsi* milites ponere debebant, imponi ab ipsis, et facere, quod solutio que fieri debet eisdem seruientibus, fiat ad suum beneplacitum et quod darent feudati *ipsius solutionis dictorum seruientum ut* ei placet in came-
195 ram comunis uult ponere et hoc facere cum quodam capitulo sue comissionis, in quo continetur, quod feudati debent imponere denarium solutionis *quod per ipsos*

* 'Ο Gerland γράφει *aduocatis* με ἐρωτηματικόν.

*ut ipsis seruiantibus in cameram camerariorum comunis, ut superius est expres-
sum; quod quidem numquam factum fuit nec etiam consuetum: supplicant quod
hec nouitas atque grauitas ipsis non inferatur cum dictum capitulum iam annos
XIII uel circa sit positum in dictis commissionibus nec unquam fuerit obseruatum.* 200

Captum, quod *comittatur* Duche et eins consiliarijs, *quod* de cetero salarium
huiusmodi seruientum taxent et determinent, sicut eis uidebitur fore iustum et
faciant huinsmodi seruientum salarium omnino ad manus nostrorum camerario-
rum *deinde* totaliter peruenire, ut inde dictis seruientibus plenarie satisfiat, *et si-
cut magna solitudine et fidelitas dicti seruientes ad eorum custodiam tenebuntur.* 205

Super tertio decimo *captum* cum facta extimatio de foris et solutio sit, in
maximam cladem pauperibus hominibus de foris, supplicant quod *dignamur
committere* Duche et eius consiliarijs quod possint super hoc prouidere cum con-
silio Rogatorum Candide, *et illud quod super inde fiet habeat firmitatem.*

Captum quod *comitatur* Duche et eius conciliarijs tamen quod ipsi possint 210
prouidere, ordinare et facere de facto predictarum extimationum, et solutionis de
foris, sicut sibi melius *et utilius* per commoditatem pauperum apparebit, nonob-
stante, quod *huius modi suam prouisionem* introitus nostri comunis Candide mi-
nuantur, nolumus ad id Ducam et consiliarios habere respectum.

Super quatro decimo capitulum exponunt quatenus uillani forerterij dictis 215
feudatis commissi pro agrafis, *quos partiti fuerunt, etiam possidebant et breue tem-
pore subsequerunt* postea *idem* uillani *eis fuerunt accepti et positi* in comune ob
quod plures manus ambaxatorum ad nos transmisserunt petentes, quod dicti uil-
lani sibi restituerentur, et per nos determinatum extitit de mittendo Duche et
consiliarijs Crete, quod tam iura comunis quam nostra, nec non dictorum agra- 220
forum ac etiam qui essent agrafi, nobis in scripturis mittere deberent quidem
domino Thome Dandulo et eius consiliarijs missimus; quique eorum iura, que in
dictis agrafis habebant, singulatim et distincte illis dederunt in scripturis quas
putant nobis transmisisse; supplicant quod dignaremur ipsos in possessionem
dictorum agraforum restitui facere *etiam sibi dare facere, ut habuerunt, et ad eos* 225
spectant de

Captum quod *mittatur* Duche et consiliariis Crete qui debeant inquirere *et
examinare* diligenter omnia iura comunis *et dictorum* militum in ipsis agrafis et
ea, que inuenerint, nobis scribant seruantes interim de ipsis agrafis eorum com-
missiones. 230

Super decimo quinto *capitulo*, quod illa quantitas bladi que per ipsos annua-
tim conceditur communi Venetiarum debeat extrahi de insula.

Captum quod factum remaneat in pristino statu.

Super sexto decimo capitulo, quod, cum Rectores Sithie feudatis habbentibus
 235 *feuda in districto Sithie nouitas inferatur, nam ipsi Rectores non permittunt*
eosdem feudatis suum bladum quod habbent in illis partibus extrahere, de condu-
cendo illud tam in ciuitate Candide quam de illo blado suam consequi utilitatem ut
sunt consueti facere et ut alij feudati Candide faciunt de suo blado de quo ipsi
feudati habent eorum et consequenti id per quod eorum uarniciones fa-
 240 *ciunt; supplicant quod dignaremur rectoribus Sithie iniungere in commissione*
eorum qui a dicta nouitate cessent et permittant dictos feudatos Sithie eorum bla-
dum de inde extrahere, et suam consequi utilitatem ut erant consueti et ut fa-
ciunt alij feudati Candide; tamen si accideret, quod per munitionem castrorum de-
inde dictis Rectoribus placeret retinere de blado ipsorum, teneantur Rectores dare
 245 *tantum quantum fuit eis neccesse faciendo eis dare in ciuitate Candide tantam quan-*
titatem bladi quantam ab eis acceperint per munitionem dictorum castrorum, et si
hoc non possunt obtinere ad minus idem Rector satisfaciat dictis feudatis de eo,
quod accepit, ratione, qua sibi soluitur de furmento, quod feudati dant uel conce-
dunt comuni.

250 Captum, quod remaneat in discretionem Rectorum ut fuit hucusque.

Super decimo septimo capitulo quod lobium ciuitatis Candide est nimis uen-
tosum, taliter quod tempore hibernali ex magno impetu uentorum quod in ipsis
fidelibus nostris concreantur plures infirmitates, estiuo autem tempore ipsius
lobij locus est ineptus; supplicant, quod dignaremur ipsis fidelibus de gratia
 255 *concedere locum in platea ciuitatis Candide capacem in construendo lobium et ipsi*
teneantur satisfacere illis, qui habuerint beneficium, uel domos in loco eis con-
cesso de eorum fabrica.

Captum quod sua petitio admittatur et fiant lobium ubi uidebitur.

Super decimo octauo capitulo, quod occasione magni comercli impositi foren-
 260 *sibus accedentibus ad insulam Crete ipsi forenses nolunt accedere, et si pars dicti*
comercli obuieretur et dicti forenses ponerentur ad medietatem soluendum ipsius
comercli multi accedentur supplicant quod dignaremur dictum comerclum impo-
nere ad medietatem illius, quod nunc soluitur per forenses, nam si hoc fiet auge-
bitur numerus accedentum et erit utile insule Crete et nichilominus habebitur
 265 *illud comerclum, quod uidetur diminutum.*

Captum quod omnes illi forenses qui adducent *spezzariam** uel *hauere leuan-*
tis, possint de tanto, quantum adduxerint, extrahere omnia alia soluendo medie-
 tatem comercli, scilicet duas pro centenario, exceptis rebus, que nascuntur in
 269 *insula, de quibus remaneant in pristimo statu.†*

* Ὁ Guerland A. H. v. Kandia σελ. 52, γράφει spelariam με ? καὶ ἀποσιωπητικά.

† Τὰ διὰ πλαγίων στοιχείων δὲν συμπεριλαμβάνονται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Gerland δημοσιευθεῖσαν πρεσβείαν.